



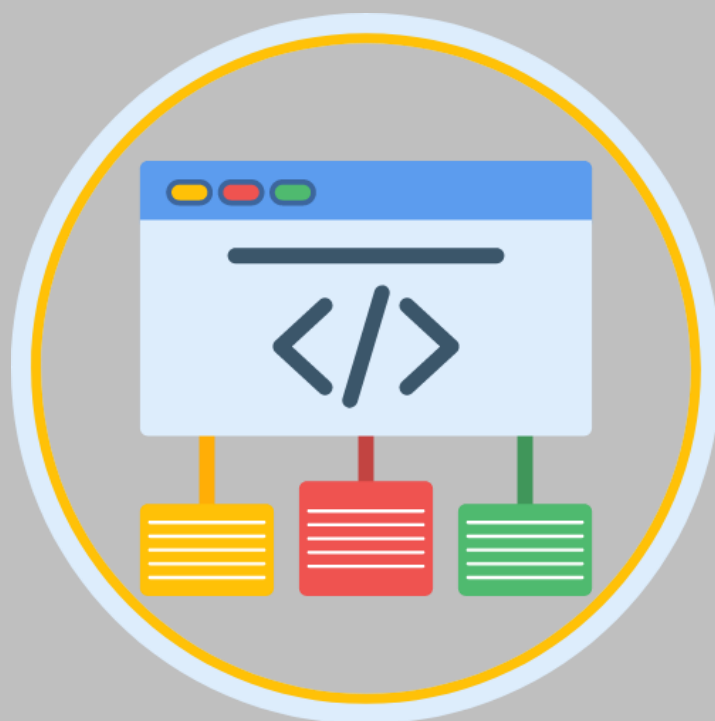
Increasing the Financial Literacy Skills of Senior Citizens



Co-funded by  
the European Union

**Ενίσχυση των δεξιοτήτων χρηματοοικονομικού αλφαριθμητισμού των ηλικιωμένων πολιτών**

**Πλαίσιο ικανοτήτων για την ενίσχυση των δεξιοτήτων χρηματοοικονομικού αλφαριθμητισμού των ηλικιωμένων πολιτών**



Με τη χρηματοδότηση της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Οι απόψεις και οι γνώμες που διατυπώνονται εκφράζουν αποκλειστικά τις απόψεις των συντακτών και δεν αντιπροσωπεύουν κατ' ανάγκη τις απόψεις της Ευρωπαϊκής Ένωσης ή του Ευρωπαϊκού Εκτελεστικού Οργανισμού Εκπαίδευσης και Πολιτισμού (EACEA). Η Ευρωπαϊκή Ένωση και ο EACEA δεν μπορούν να θεωρηθούν υπεύθυνοι για τις εκφραζόμενες απόψεις.



**Διαβάστε περισσότερα για το έργο:**



Co-funded by  
the European Union

## Περιεχόμενα

1. Εισαγωγή	4
1.1 Ιστορική αναδρομή	4
1.2 Σκοπός του πλαισίου ικανοτήτων	5
2. Ανάλυση και επανεξέταση της κατάστασης	5
2.1 Ελλάδα	6
2.2 Ιταλία	11
2.3 Βουλγαρία	19
3. Βάση δεδομένων ικανοτήτων	23
3.1 Η έννοια του χρηματοοικονομικού αλφαριθμητισμού	24
3.2 Ηλεκτρονικές πληρωμές	25
3.3 Κατάρτιση προϋπολογισμού και χρηματοοικονομική διαχείριση	27
3.4 Τραπεζικές εργασίες και ψηφιακές δεξιότητες	28
3.5 Συνταξιοδότηση	29
3.6 Χρηματοοικονομική ασφάλεια	30
4. Συμπεράσματα	31
5. Πηγές	33

# 1. Εισαγωγή

## 1.1 Ιστορική αναδρομή

Τα τελευταία χρόνια, υπάρχει αυξανόμενη ανάγκη για εκπαίδευση και κατάρτιση σε οικονομικά θέματα, ιδίως για τις ευάλωτες ομάδες με περιορισμένη πρόσβαση στην εκπαίδευση. Ειδικότερα, ο ηλικιωμένος πληθυσμός επιδεικνύει χαμηλό επίπεδο χρηματοοικονομικών γνώσεων, γεγονός που τον θέτει σε κίνδυνο λήψης μη ορθών οικονομικών αποφάσεων. Μέσω της έρευνας που έχει διεξαχθεί, τα στοιχεία επιβεβαιώνουν το ανησυχητικό γεγονός ότι οι ηλικιωμένοι δεν κατέχουν οικονομικές έννοιες όπως ο ανατοκισμός, ο πληθωρισμός και η διαφοροποίηση του κινδύνου που αποτελούν τη βάση για λογική λήψη οικονομικών αποφάσεων.

Σε αυτό το πλαίσιο, το έργο UpSenior "Increasing the Financial Literacy Skills of Senior Citizens" είναι μια σύμπραξη μικρής κλίμακας Erasmus+ στον τομέα της εκπαίδευσης ενηλίκων στην οποία συμμετέχουν 3 συμμετέχοντες οργανισμοί από 3 διαφορετικές χώρες (Ελλάδα, Ιταλία, Βουλγαρία), που συνεργάζονται για την αντιμετώπιση των δυσκολιών που αντιμετωπίζει η κοινωνική ομάδα των ηλικιωμένων όσον αφορά τον χρηματοοικονομικό αλφαριθμητισμό.



Πιο συγκεκριμένα, το έργο στοχεύει στην ενίσχυση των δεξιοτήτων χρηματοοικονομικού αλφαριθμητισμού των ηλικιωμένων στην ηλικιακή κατηγορία των 55+. Κατά τη διάρκεια των δραστηριοτήτων του έργου, οι ηλικιωμένοι θα αποκτήσουν γνώσεις και πρακτικές δεξιότητες για οικονομική τεκμηρίωση, θα ενισχύσουν την αυτοπεποίθησή τους μέσω της χρηματοοικονομικής εκπαίδευσης και θα εξοικειωθούν με τα διάφορα τέλη και τις εθνικές χρεώσεις. Αυτό θεωρείται ότι διασφαλίζει την οικονομική τους ασφάλεια και τους προστατεύει από τις οικονομικές απειλές στον σύγχρονο οικονομικό κόσμο.

## 1.2 Σκοπός του πλαισίου ικανοτήτων

Το πρώτο παραδοτέο του έργου στοχεύει στην ανάπτυξη ενός ειδικού πλαισίου ικανοτήτων για τους σημερινούς και μελλοντικούς ηλικιωμένους για να αναπτύξουν ένα καλύτερο επίπεδο χρηματοοικονομικών γνώσεων και ως εκ τούτου θα τους επιτρέψει:

- Στον καθορισμό των κύριων γνώσεων και δεξιοτήτων που απαιτούνται για την αντιμετώπιση πιθανών απειλών που σχετίζονται με την οικονομική ασφάλεια.
- Στον προσδιορισμό συγκεκριμένων οικονομικών ικανοτήτων, απαραίτητες για τη βέλτιστη λειτουργικότητά τους στον χρηματοπιστωτικό κόσμο (ηλεκτρονικές πληρωμές, τραπεζικές εργασίες, φορολογική χρέωση κ.λπ.).

Το πλαίσιο θα χαρτογραφηθεί με βάση τα υφιστάμενα σχετικά εθνικά και ευρωπαϊκά μέσα και πλαίσια επαγγελματικών προσόντων, μεταξύ άλλων με σκοπό τη διερεύνηση ευκαιριών αναγνώρισης στην τυπική και μη τυπική μάθηση.



Γενικά, το παρόν έγγραφο στοχεύει στον καθορισμό του απαιτούμενου συνόλου γνώσεων, δεξιοτήτων και στάσεων, που απαιτούνται για να μπορέσουν τα άτομα καθώς και οι οργανισμοί να διασφαλίσουν την οικονομική τους ασφάλεια και να τους προστατεύσουν από οικονομικές απειλές στον σύγχρονο οικονομικό κόσμο. Επιπλέον, κάθε μία από τις αναγνωρισμένες ικανότητες, εντός του Πλαισίου, θα αντιστοιχεί στο εκπαιδευτικό υλικό που θα δημιουργηθεί στα επόμενα στάδια του έργου.

## 2. Ανάλυση και επανεξέταση της κατάστασης

Σε κάθε χώρα εταίρο, πραγματοποιήθηκε εκτεταμένη έρευνα για την ανάλυση των αναγκών και των προκλήσεων των πολιτών χαμηλής ειδίκευσης στην ηλικιακή ομάδα 55+, καθώς και των οργανισμών και των εκπαιδευτών που εστιάζουν στην αναβάθμιση των δεξιοτήτων και στην αύξηση του συνολικού επιπέδου εκπαίδευσης ενηλίκων.

Τα αποτελέσματα της έρευνας παρέχουν ένα σαφές πλαίσιο για το σχεδιασμό του UpSenior Competence Framework & Assessment Tool, το οποίο αποτελείται από ένα σύνολο προσδιορισμένων τομέων ικανοτήτων (που περιγράφονται από την άποψη των γνώσεων, των δεξιοτήτων και των στάσεων) που θεωρούνται απαραίτητοι για τον χρηματοοικονομικό αλφαριθμητισμό και την εκπαίδευση ενηλίκων.



Με βάση αυτό το πλαίσιο, η σύμπραξη θα δημιουργήσει στη συνέχεια ειδικό εκπαιδευτικό υλικό για ηλικιωμένους με χαμηλές οικονομικές δεξιότητες στην ηλικιακή κατηγορία 55+, καθώς και οργανισμούς και εκπαιδευτές που επικεντρώνονται στην αναβάθμιση των δεξιοτήτων και την αύξηση του γενικού επιπέδου εκπαίδευσης ενηλίκων.

## 2.1 Ελλάδα

Ο χρηματοοικονομικός αλφαριθμητισμός περιλαμβάνει τις γνώσεις, τις δεξιότητες και τις συμπεριφορές που χρειάζονται τα άτομα για να διαχειριστούν αποτελεσματικά τα οικονομικά τους. Περιλαμβάνει την κατανόηση διαφόρων πτυχών της προσωπικής χρηματοδότησης, συμπεριλαμβανομένου του προϋπολογισμού, της αποταμίευσης, των επενδύσεων, της διαχείρισης χρέους, του συνταξιοδοτικού σχεδιασμού και της διαχείρισης κινδύνου. Στην Ελλάδα, όπως και σε πολλές άλλες χώρες, τα προγράμματα χρηματοοικονομικού αλφαριθμητισμού στοχεύουν να εξοπλίσουν τα άτομα με τα εργαλεία για να λαμβάνουν τεκμηριωμένες οικονομικές αποφάσεις, να πλοηγούνται στις πολυπλοκότητες του χρηματοπιστωτικού συστήματος και να επιτυγχάνουν τους οικονομικούς τους στόχους. Αυτά τα προγράμματα καλύπτουν επίσης θέματα όπως η κατανόηση διαφορετικών χρηματοοικονομικών προϊόντων και υπηρεσιών, ο καθορισμός και η ιεράρχηση οικονομικών στόχων και η ανάπτυξη της ικανότητας λήψης ορθών οικονομικών αποφάσεων.

Ωστόσο, όσον αφορά τους ηλικιωμένους, η κατάσταση των χρηματοοικονομικών γνώσεων αντιμετωπίζει αρκετές προκλήσεις. Πολλά ηλικιωμένα άτομα μπορεί να μην είχαν πρόσβαση στην επίσημη χρηματοοικονομική εκπαίδευση κατά τη διάρκεια των νεότερων χρόνων τους, γεγονός που μπορεί να οδηγήσει σε περιορισμένες



οικονομικές γνώσεις. Επιπλέον, η αυξανόμενη ψηφιοποίηση των χρηματοπιστωτικών υπηρεσιών μπορεί να δυσκολέψει ορισμένους ηλικιωμένους να διαχειριστούν τα οικονομικά τους σε έναν ψηφιακό κόσμο. Οι οικονομικές προκλήσεις που αντιμετώπισε πρόσφατα η Ελλάδα έχουν επίσης επηρεάσει το συνταξιοδοτικό σύστημα, οδηγώντας σε μειωμένες συνταξιοδοτικές παροχές για ορισμένους συνταξιούχους.

Η έλλειψη γνώσεων σχετικά με εναλλακτικές πηγές εισοδήματος ή επενδυτικές επιλογές μπορεί να επιδεινώσει αυτή την οικονομική πίεση. Ορισμένοι ηλικιωμένοι μπορεί να βασίζονται σε μέλη της οικογένειάς τους για τη διαχείριση των οικονομικών τους, αφήνοντάς τους ενδεχομένως οικονομικά ευάλωτους εάν δεν συμμετέχουν ενεργά στη λήψη αποφάσεων ή δεν έχουν επίγνωση της οικονομικής τους κατάστασης. Επιπλέον, τα ηλικιωμένα άτομα μπορεί να είναι πιο επιρρεπή σε οικονομικές απάτες και εκμετάλλευση λόγω του περιορισμένου χρηματοοικονομικού αλφαριθμητισμού.

Επιπλέον, τα έξοδα που σχετίζονται με την υγεία μπορεί να αποτελέσουν σημαντική ανησυχία για αυτούς, απαιτώντας την κατανόηση των επιλογών ασφάλισης υγείας και κάλυψης. Η κατανόηση βασικών οικονομικών εννοιών όπως ο προϋπολογισμός, η αποταμίευση, η επένδυση και η διαχείριση χρέους είναι σημαντικές έννοιες του χρηματοοικονομικού αλφαριθμητισμού που κάθε ηλικιωμένο άτομο πρέπει να γνωρίζει για την οικονομική του ασφάλεια. Η γνώση του τρόπου αποτελεσματικής διαχείρισης του περιορισμένου συνταξιοδοτικού εισοδήματός τους και η λήψη τεκμηριωμένων οικονομικών αποφάσεων είναι ζωτικής σημασίας. Αυτή η γνώση διασφαλίζει ότι μπορούν να πλοηγηθούν σε πολύπλοκες οικονομικές καταστάσεις και να αποφύγουν κοινές οικονομικές παγίδες.



Επιπλέον, οι ηλικιωμένοι πολίτες θα πρέπει να είναι καλά ενημερωμένοι σχετικά με τις κοινές απάτες και τα συστήματα οικονομικής εκμετάλλευσης που στοχεύουν

ειδικά τα ηλικιωμένα άτομα. Η αναγνώριση των προειδοποιητικών σημάτων και η γνώση του τρόπου προστασίας από δόλιες δραστηριότητες είναι ζωτικής σημασίας δεξιότητες. Η ευαισθητοποίηση και η επαγρύπνηση μπορούν να βοηθήσουν τους ηλικιωμένους να προστατεύσουν τα χρηματοοικονομικά τους περιουσιακά στοιχεία και να αποφύγουν να πέσουν θύματα οικονομικής εκμετάλλευσης. Καθώς η Ελλάδα αντιμετωπίζει οικονομικές προκλήσεις, τα συνταξιοδοτικά συστήματα έχουν επηρεαστεί, οδηγώντας σε μειωμένες συνταξιοδοτικές παροχές για ορισμένους συνταξιούχους. Ως εκ τούτου, η γνώση των συνταξιοδοτικών συστημάτων, της κοινωνικής ασφάλισης και των επιλογών αποταμίευσης για τη συνταξιοδότηση είναι απαραίτητη.



Οι δαπάνες υγειονομικής περίθαλψης μπορούν επίσης να αποτελέσουν σημαντικό πρόβλημα για τους ηλικιωμένους στην Ελλάδα. Η κατανόηση της κάλυψης υγειονομικής περίθαλψης, συμπεριλαμβανομένων των ασφαλιστικών προγραμμάτων, και της κάλυψης συνταγογραφούμενων φαρμάκων, είναι ζωτικής σημασίας. Αυτή η γνώση τους επιτρέπει να διαχειρίζονται αποτελεσματικά το κόστος που σχετίζεται με την υγειονομική περίθαλψη και να λαμβάνουν τεκμηριωμένες αποφάσεις υγειονομικής περίθαλψης. Σε έναν ολοένα και πιο ψηφιακό κόσμο, ο ψηφιακός γραμματισμός είναι απαραίτητος για τους ηλικιωμένους. Θα πρέπει να αισθάνονται άνετα χρησιμοποιώντας υπολογιστές και smartphone για ηλεκτρονικές τραπεζικές συναλλαγές, πληρωμές λογαριασμών και άλλες οικονομικές συναλλαγές. Η κατανόηση των βέλτιστων πρακτικών ασφάλειας στο διαδίκτυο είναι επίσης ζωτικής σημασίας για την προστασία των οικονομικών πληροφοριών τους από απειλές στον κυβερνοχώρο.

## **Πρωτοβουλίες υποστήριξης ή καινοτομίας στον τομέα του Χρηματοοικονομικού Αλφαριθμητισμού και της Εκπαίδευσης Ενηλίκων στην Ελλάδα**

### **Συνέδριο Χρηματοοικονομικής Εκπαίδευσης στην Ελλάδα - 2022**

Στο Συνέδριο Χρηματοοικονομικής Εκπαίδευσης κατά τη διάρκεια της 2ης Ελληνικής Οικονομικής Ολυμπιάδας τον Ιούλιο του 2022, διερευνήθηκαν διάφορες κρίσιμες



πτυχές της χρηματοοικονομικής εκπαίδευσης στην Ελλάδα. Ιδιαίτερη έμφαση δόθηκε στη σημασία του χρηματοοικονομικού αλφαριθμητισμού, ιδιαίτερα για τους ηλικιωμένους στην Ελλάδα, και υπογραμμίστηκε η ανάγκη η χρηματοοικονομική εκπαίδευση να ξεκινά από τα σχολεία και να συνεχίζεται καθ' όλη τη διάρκεια της ζωής ενός ατόμου. Συζητήθηκαν επίσης θέματα όπως ο τρόπος με τον οποίο ο χρηματοοικονομικός αλφαριθμητισμός επηρεάζει διάφορες πτυχές της ατομικής συμπεριφοράς, από την αποταμίευση και τον συνταξιοδοτικό προγραμματισμό έως τη στάση απέναντι στην αναδιανομή του πλούτου και την επιχειρηματικότητα. Ανακοινώθηκαν επίσης πρωτοβουλίες για τη βελτίωση του χρηματοοικονομικού αλφαριθμητισμού, συμπεριλαμβανομένης της μετάφρασης ενός βραβευμένου βιβλίου οικονομικών στα ελληνικά και της δημιουργίας διαδικτυακών μαθημάτων βίντεο χρηματοδότησης.

Σύνδεσμος: <https://kefim.org/imerida-gia-tin-oikonomiki-ekpaidefsi-stin-ellada-enas-apologismos/>

### **Τράπεζα της Ελλάδος - Χρηματοοικονομικός Αλφαριθμητισμός – 2023**

Στο πλαίσιο της κοινωνικής της ευθύνης, η Τράπεζα της Ελλάδος συνδράμει τις προσπάθειες για την προαγωγή της μάθησης και της εκπαίδευσης και υποστηρίζει δράσεις που ενισχύουν τον χρηματοοικονομικό αλφαριθμητισμό, ιδίως μεταξύ των ηλικιωμένων, αναγνωρίζοντας τη θετική επίδρασή τους στο σύνολο της οικονομίας και στη χρηματοπιστωτική σταθερότητα. Παράλληλα, συμμετέχει ενεργά στην προώθηση του χρηματοοικονομικού αλφαριθμητισμού μέσα από διάφορες δράσεις, όπως η διοργάνωση εκπαιδευτικών διαλέξεων, η φιλοξενία εκθέσεων, η έκδοση βιβλίων, καθώς και η υποστήριξη παρόμοιων δράσεων άλλων φορέων.

Σύνδεσμος: <https://www.bankofgreece.gr/en/the-bank/social-responsibility/financial-literacy>

### **Επίσημοι ελληνικοί φορείς που έχουν υιοθετήσει πιλοτικά τον Χρηματοοικονομικό Αλφαριθμητισμό στους ηλικιωμένους**

#### **Ελληνική Ένωση Τραπεζών**

Η Ελληνική Ένωση Τραπεζών (ΕΕΤ) είναι ο θεσμικός εκπρόσωπος όλων των ελληνικών και ξένων πιστωτικών ιδρυμάτων που δραστηριοποιούνται στην Ελλάδα.

Η ΕΕΤ αναγνωρίζει την ιδιαίτερη αλληλεπίδραση μεταξύ του επιπέδου χρηματοοικονομικού αλφαριθμητισμού των πολιτών και του επιπέδου ανάπτυξης και ευημερίας τους. Στόχος αυτής της επιτροπής είναι η ανταλλαγή ορθών πρακτικών, ο προσδιορισμός των δράσεων που πρέπει να αναληφθούν και ο σχεδιασμός και η εφαρμογή της στρατηγικής για την ενίσχυση της χρηματοοικονομικής εκπαίδευσης για όλους, ιδίως για τους ηλικιωμένους.

Σύνδεσμος: <https://www.hba.gr/En/hba>

### **Ελληνικό Ινστιτούτο Χρηματοοικονομικού Αλφαριθμητισμού (HFLI)**

Το Ελληνικό Ινστιτούτο Χρηματοοικονομικού Αλφαριθμητισμού (ΙΕΛ), το οποίο ιδρύθηκε το 2016, αποτελεί τον πρώτο αστικό μη κερδοσκοπικό οργανισμό στην Ελλάδα που στοχεύει στη διάδοση της χρηματοοικονομικής γνώσης και στην καταπολέμηση του χρηματοοικονομικού αναλφαριθμητισμού. Ο μακροπρόθεσμος στόχος του Ινστιτούτου είναι να δημιουργήσει μια νέα γενιά πολιτών που είναι καλά ενημερωμένοι και οικονομικά υπεύθυνοι, να εργαστούν για μια κοινωνία όπου οι άνθρωποι, ειδικά οι ηλικιωμένοι, θα διαθέτουν τις οικονομικές γνώσεις και τις απαραίτητες δεξιότητες για να κατανοήσουν καλύτερα τη λειτουργία του χρηματοπιστωτικού τομέα και τη μεγαλύτερη εικόνα της οικονομίας, τη χρησιμότητα των χρηματοπιστωτικών προϊόντων και τους συναφείς κινδύνους, και τη λειτουργία των αγορών, ώστε να μπορούν να λαμβάνουν συνετές αποφάσεις για την αποτελεσματική διαχείριση των χρημάτων τους σε κάθε στάδιο της ζωής τους.

Σύνδεσμος: <https://www.gfli.gr/en/about-the-institute/>

### **Ελληνικές καλές πρακτικές σχετικές με τον Χρηματοοικονομικό Αλφαριθμητισμό και την Εκπαίδευση Ενηλίκων**

#### **Το Ελληνικό Ινστιτούτο Χρηματοοικονομικού Αλφαριθμητισμού στην Παγκόσμια Εβδομάδα Χρήματος 2022**

Το Ελληνικό Ινστιτούτο Χρηματοοικονομικού Αλφαριθμητισμού συμμετείχε στην World Money Week 2022, για να προσεγγίσει ευάλωτες ομάδες, όπως οι ηλικιωμένοι, και να τους εμφυσήσει σημαντικές αξίες για όλες τις πτυχές της υπεύθυνης διαχείρισης χρημάτων. Η εκδήλωση είχε ως στόχο να αναδείξει τη σημασία του χρηματοοικονομικού αλφαριθμητισμού. Η εκστρατεία της Παγκόσμιας Εβδομάδας

Χρήματος διοργανώθηκε από το Διεθνές Δίκτυο Χρηματοοικονομικής Εκπαίδευσης του ΟΟΣΑ. Γενικά, το Ελληνικό Ινστιτούτο Χρηματοοικονομικού Αλφαριθμητισμού διοργανώνει διάφορες εκδηλώσεις και παρέχει πολύτιμο εκπαιδευτικό υλικό σε θέματα χρηματοοικονομικού αλφαριθμητισμού.

#### ΣΥΜΜΕΤΕΧΟΝΤΕΣ ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΥΣ:

Ελληνική Ένωση Τραπεζών, Υπουργείο Παιδείας και Θρησκευμάτων, Υπουργείο Προστασίας του Πολίτη, Τράπεζα της Ελλάδος, Μουσείο της Τράπεζας της Ελλάδος, Ελληνικό Ινστιτούτο Χρηματοοικονομικού Αλφαριθμητισμού, Ευρωπαϊκή Πίστη ΑΕΑ, Σύνδεσμος Εταιρειών Διαχείρισης Απαιτήσεων από Δάνεια και Δάνεια της Ελλάδος, Ελληνικά Πανεπιστήμια και Ελληνικά Σχολεία.

ΣΥΝΟΛΙΚΟΣ ΑΡΙΘΜΟΣ ΣΥΜΜΕΤΕΧΟΝΤΩΝ ΟΡΓΑΝΙΣΜΩΝ: 74

ΑΠΕΥΘΕΙΑΣ ΠΡΟΣΒΑΣΗ ΣΕ ΕΝΗΛΙΚΕΣ: 200

ΑΡΙΘΜΟΣ ΑΤΟΜΩΝ ΠΟΥ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΤΗΚΑΝ ΕΜΜΕΣΑ: 95.000

Σύνδεσμος: <https://globalmoneyweek.org/countries/139-greece.html>

## 2.2 Ιταλία

Σύμφωνα με την έκθεση του ΟΟΣΑ για την προστασία των χρηματοοικονομικών καταναλωτών και τη γήρανση του πληθυσμού, το ποσοστό χρηματοοικονομικών γνώσεων μεταξύ των ηλικιωμένων στην Ιταλία είναι 48%, το οποίο είναι χαμηλότερο από τον μέσο όρο του ΟΟΣΑ του 55%. Αυτό σημαίνει ότι περίπου οι μισοί Ιταλοί ηλικιωμένοι δεν έχουν τις βασικές γνώσεις και δεξιότητες που χρειάζονται για να λάβουν τεκμηριωμένες οικονομικές αποφάσεις. Σύμφωνα με τις κατευθυντήριες γραμμές του ΟΟΣΑ, ο ορισμός του χρηματοοικονομικού αλφαριθμητισμού στα ιταλικά ("Alfabetizzazione Finanziaria") είναι "το σύνολο της ευαισθητοποίησης, των γνώσεων, των δεξιοτήτων, των στάσεων και των συμπεριφορών σε οικονομικά θέματα, που είναι απαραίτητα για την υλοποίηση υγιών οικονομικών αποφάσεων και, τελικά, την επίτευξη ατομικής οικονομικής ευημερίας".

Υπάρχουν διάφοροι παράγοντες που συμβάλλουν στο χαμηλό ποσοστό χρηματοοικονομικών γνώσεων μεταξύ των ηλικιωμένων πολιτών στην Ιταλία. Ένας παράγοντας είναι η έλλειψη πρόσβασης στη χρηματοοικονομική εκπαίδευση. Πολλοί

ηλικιωμένοι δεν έλαβαν επίσημη χρηματοοικονομική εκπαίδευση και μπορεί να μην έχουν την ευκαιρία να μάθουν για οικονομικά θέματα μέσω της εργασίας τους ή άλλων καναλιών. Ένας άλλος παράγοντας είναι το ψηφιακό χάσμα. Πολλοί ηλικιωμένοι δεν αισθάνονται άνετα με τη χρήση ψηφιακών χρηματοοικονομικών εργαλείων, όπως οι ηλεκτρονικές τραπεζικές συναλλαγές και οι πληρωμές μέσω κινητού τηλεφώνου. Αυτό μπορεί να τους δυσκολέψει να διαχειριστούν αποτελεσματικά τα οικονομικά τους. Τέλος, η γήρανση του πληθυσμού στην Ιταλία αποτελεί επίσης πρόκληση. Καθώς ο πληθυσμός γερνάει, υπάρχει μεγαλύτερη ανάγκη για χρηματοοικονομική εκπαίδευση και υποστήριξη για τους ηλικιωμένους.



Σύμφωνα με τους Giovanni D'Alessio, Riccardo De Bonis, Andrea Neri και Cristiana Rampazzi από την Banca d'Italia, η Ιταλία υστερεί σε σχέση με τα διεθνή πρότυπα, όπως έχει ήδη σημειωθεί στην έρευνα του 2017. Σε σύγκριση με το 2017, η νέα έρευνα δείχνει ότι οι οικονομικές γνώσεις των Ιταλών έχουν βελτιωθεί, ενώ η συμπεριφορά και η στάση τους έχουν παραμείνει ουσιαστικά σταθερές. Ο χρηματοοικονομικός αλφαριθμητισμός ποικίλλει μεταξύ του πληθυσμού ανάλογα με τα επίπεδα εκπαίδευσης - τη σημαντικότερη μεταβλητή - φύλο, ηλικία και γεωγραφική θέση των ερωτηθέντων. Το έγγραφο Thei, που εκδόθηκε το 2021, αναλύει τα αποτελέσματα της έρευνας σχετικά με τις χρηματοοικονομικές γνώσεις των Ιταλών ενηλίκων, που διεξήχθη από την Τράπεζα της Ιταλίας τον Ιανουάριο και τον Φεβρουάριο. Το ιταλικό δείγμα αποτελείται από 2.000 ενήλικες. Σύμφωνα με τη μεθοδολογία του ΟΟΣΑ, ο δείκτης χρηματοοικονομικών γνώσεων είναι το άθροισμα των βαθμολογιών που υπολογίζονται για τρεις παράγοντες: γνώση, συμπεριφορά και στάσεις.

Η κυβέρνηση της Ιταλίας έχει λάβει ορισμένα μέτρα για την αντιμετώπιση του χαμηλού ποσοστού χρηματοοικονομικού αλφαριθμητισμού μεταξύ των ηλικιωμένων. Το 2017, η κυβέρνηση ξεκίνησε ένα εθνικό πρόγραμμα χρηματοοικονομικής εκπαίδευσης που ονομάζεται "Occhio al Futuro" (Μάτι στο μέλλον). Το πρόγραμμα παρέχει υλικό χρηματοοικονομικής εκπαίδευσης και κατάρτισης σε ηλικιωμένους μέσω ποικίλων



καναλιών, όπως βιβλιοθήκες, κοινοτικά κέντρα και διαδικτυακές πλατφόρμες. Η κυβέρνηση έχει επίσης συνεργαστεί με τράπεζες και άλλα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα για να προσφέρει προγράμματα χρηματοοικονομικού αλφαριθμητισμού για ηλικιωμένους. Αυτά τα προγράμματα καλύπτουν συνήθως θέματα όπως ο προϋπολογισμός, η αποταμίευση, οι επενδύσεις και ο προγραμματισμός συνταξιοδότησης. Παρά τις προσπάθειες αυτές, το ποσοστό χρηματοοικονομικών γνώσεων μεταξύ των ηλικιωμένων πολιτών στην Ιταλία παραμένει χαμηλό. Υπάρχει ανάγκη για πιο ολοκληρωμένα και στοχευμένα προγράμματα χρηματοοικονομικής εκπαίδευσης για να βοηθήσουν τους ηλικιωμένους να βελτιώσουν τις οικονομικές γνώσεις και δεξιότητές τους.

Ακολουθούν ορισμένες συγκεκριμένες οικονομικές ικανότητες που είναι απαραίτητες για τους ηλικιωμένους ώστε να λειτουργούν βέλτιστα στον οικονομικό κόσμο:

- Κατανόηση βασικών οικονομικών εννοιών, όπως ο τόκος, ο πληθωρισμός και ο κίνδυνος.
- Να είναι σε θέση να διαχειρίζονται αποτελεσματικά τα χρήματά τους, συμπεριλαμβανομένου του προϋπολογισμού, της αποταμίευσης και της επένδυσης.
- Να είναι σε θέση να λαμβάνουν τεκμηριωμένες οικονομικές αποφάσεις, όπως η επιλογή των σωστών ασφαλιστηρίων συμβολαίων και συνταξιοδοτικών προγραμμάτων.
- Να είναι σε θέση να προστατευθούν από οικονομικές απάτες και απάτες.

**Πρωτοβουλίες που υποστηρίζουν ή καινοτομούν στον χρηματοοικονομικό αλφαριθμητισμό και την εκπαίδευση ενηλίκων στην Ιταλία**

#### **WIMI – Educazione finanziaria - 2021**

Είναι μια δωρεάν υπηρεσία του Δήμου του Μιλάνου που παρέχει προσωπική συνοδεία από αδειούχο εκπαιδευτικό ή οικονομικό εκπαιδευτή από τον τρίτο τομέα.

Σύνδεσμος: <https://wemi.comune.milano.it/educazione-finanziaria>

### **Επιτροπή Οικονομικών του Τορίνο – 2022**

Η Επιτροπή Οικονομικών του Τορίνο εργάζεται για την ανάπτυξη ενός ανταγωνιστικού περιβάλλοντος που ευνοεί την ανάπτυξη χρηματοοικονομικών δεξιοτήτων στην περιοχή, επιτρέποντας στις επιχειρήσεις, ιδίως στις ΜΜΕ, ευκολότερη πρόσβαση στις χρηματοπιστωτικές αγορές. Πράγματι, η ΕΟΚΕ αποσκοπεί στην προώθηση της διάδοσης και της ανάπτυξης νέων και αποτελεσματικών εργαλείων, στην υπηρεσία μιας νέας εταιρικής χρηματοοικονομικής νοοτροπίας, η οποία χαρακτηρίζεται ως διεπαφή μεταξύ του χρηματοπιστωτικού κόσμου και του κόσμου των επιχειρήσεων, ιδίως των μικρομεσαίων.

Σύνδεσμος: <https://www.to.camcom.it/educazione-finanziaria>

### **Διεύθυνση Κοινωνικής Συνοχής - 2023**

Η Διεύθυνση Κοινωνικής Συνοχής, σε συνεργασία με την επαρχία Acli και τη Lega consumatori, έχει οργανώσει δύο πρωτοβουλίες «Οικονομικής και Ψηφιακής Εκπαίδευσης». Ο αντιπρόεδρος της Lega consumatori Veneto, θα μιλήσει με θέμα «Η ενέργεια υπό έλεγχο» Το θέμα της αύξησης του ενεργειακού κόστους θα εξεταστεί για να κατανοήσουμε πώς να προστατεύσουμε τα δικαιώματα των πολιτών και των καταναλωτών. Οι συμμετέχοντες θα έχουν την ευκαιρία να φέρουν τους δικούς τους λογαριασμούς για συζήτηση με τον ειδικό.

Σύνδεσμος: <https://live.comune.venezia.it/it/2023/02/educazione-finanziaria-e-digitale-il-9-febbraio-e-il-9-marzo-due-incontri-alla-municipalit>

### **Γραφείο Κοινωνικών και Ψυχαγωγικών Δραστηριοτήτων στην Πιατσέντσα - 2023**

Συναντήσεις που απευθύνονται σε ηλικιωμένους με θέμα τη χρηματοοικονομική εκπαίδευση, που προωθείται από το Γραφείο Κοινωνικών και Ψυχαγωγικών Δραστηριοτήτων της πόλης της Piacenza σε συνεργασία με το υποκατάστημα Piacenza της Τράπεζας της Ιταλίας. Πρόκειται για δύο δωρεάν διαλέξεις, μιάμισης ώρας η καθεμία, που απευθύνονται σε πολίτες άνω των 65 ετών που ζουν στην πόλη και οργανώνονται με σκοπό την παροχή χρήσιμων πληροφοριών και προτάσεων για την καλύτερη κατανόηση της οικονομικής και χρηματοπιστωτικής γλώσσας.

Σύνδεσμος: <https://www.ilpiacenza.it/economia/terza-eta-2-edizione-del-corso-di-educazione-finanziaria-presso-la-banca-d-italia.html>

## **Επίσημοι ιταλικοί φορείς που καθοδηγούν την υιοθέτηση του χρηματοοικονομικού αλφαριθμητισμού στους ηλικιωμένους**

### **Banca d'Italia**

Οι προσπάθειες χρηματοοικονομικής εκπαίδευσης της Τράπεζας επιδιώκουν τον κύριο στόχο της προώθησης ενημερωμένων οικονομικών επιλογών των πελατών και της αύξησης της οικονομικής τους ευημερίας. Αυτό μπορεί επίσης να συμβάλει στον περιορισμό των νομικών κινδύνων και των κινδύνων φήμης των μεσαζόντων, στην αύξηση της εμπιστοσύνης του κοινού στους οικονομικούς παράγοντες και στη σταθεροποίηση του συστήματος στο σύνολό του. Οι ενήλικες προσεγγίζονται μέσω εκστρατειών ευαισθητοποίησης μεγάλης κλίμακας και δραστηριοτήτων κατάρτισης που πραγματοποιούνται για συγκεκριμένες ομάδες-στόχους, με ιδιαίτερη έμφαση στις μειονεκτούσες ή ευάλωτες ομάδες. Τα προγράμματα χρηματοοικονομικής εκπαίδευσης προς συγκεκριμένες ομάδες-στόχους συμπληρώνονται από συνεχή εξωτερική επικοινωνία.

Σύνδεσμος: <https://economiepertutti.bancaditalia.it/>

### **Fondazione per l'educazione finanziaria e al risparmio - FEduF**

Το "Fondazione per l'Educazione Finanziaria e al Risparmio" που ιδρύθηκε με πρωτοβουλία της Ιταλικής Ένωσης Τραπεζών είναι νομικό πρόσωπο ιδιωτικού δικαίου, μη κερδοσκοπικού χαρακτήρα, το οποίο επιδιώκει κοινωνικά χρήσιμους σκοπούς προωθώντας τη χρηματοοικονομική εκπαίδευση, στην ευρύτερη έννοια της εκπαίδευσης για συνειδητή και ενεργό οικονομική ιδιότητα του πολίτη, για την ανάπτυξη και διάδοση χρηματοοικονομικών και οικονομικών γνώσεων.

Σύνδεσμος: <https://www.feduf.it/>

## **Ιταλικές ορθές πρακτικές σχετικά με τον χρηματοοικονομικό αλφαριθμητισμό και την εκπαίδευση ενηλίκων**



## UNI 11402

Καταρχάς, πρέπει να θυμόμαστε ότι μιλάμε για την ευημερία των πολιτών και τους στόχους ζωής των ανθρώπων, δύο βασικές πτυχές σε κάθε οικονομική και κοινωνική συζήτηση. Μιλάμε για την προστασία και τη συλλογική προστασία του πολίτη, αλλά και για την ικανότητά του να αυτοπροστατεύεται εάν ενημερωθεί, και μιλάμε για τις πτυχές που είναι απαραίτητες για την πραγματοποίηση μιας πλήρους και ικανοποιητικής ζωής, για παράδειγμα, την αγορά ενός σπιτιού, τη διαχείριση απροσδόκητων εξόδων ή την εξοικονόμηση για τη σχολική φοίτηση των παιδιών τους.



Ένας από τους πιθανούς δεσμούς μεταξύ ευημερίας και στόχων είναι η χρηματοοικονομική εκπαίδευση και ο σχεδιασμός. Αυτό οφείλεται στο γεγονός ότι είναι δραστηριότητες που δρουν στην ευαισθητοποίηση του ατόμου και των συμπεριφορών του πολίτη και των θεσμών που υποτίθεται ότι δημιουργούν ευημερία. Η χρηματοοικονομική εκπαίδευση των πολιτών είναι η δραστηριότητα που στοχεύει να κάνει τους πολίτες να αποκτήσουν δεξιότητες που τους επιτρέπουν να επιδιώκουν τους στόχους ζωής τους και της οικογένειάς τους, που καθορίζονται καθ' όλη τη διάρκεια του κύκλου ζωής και σύμφωνα με τις προτεραιότητές τους.

Το UNI 11402 είναι σήμερα η καλή πρακτική, η αναφορά που πρέπει να λαμβάνεται υπόψη κάθε φορά που κάποιος θέλει να «κάνει» χρηματοοικονομική εκπαίδευση. Το πρότυπο UNI 11402 για τη χρηματοοικονομική εκπαίδευση, ένα καινοτόμο και άμεσα εφαρμόσιμο πρότυπο, είναι το εθνικό πρότυπο που καθορίζει τη διαδικασία της χρηματοοικονομικής εκπαίδευσης, στις τρεις βασικές μορφές που παρέχονται σε ευρωπαϊκό επίπεδο και εδώ μειώθηκε και ολοκληρώθηκε εγκαίρως: πληροφόρηση, εκπαίδευση και αντικειμενικές συμβουλές. Το πρότυπο περιέχει σημαντικούς ορισμούς και ορίζει καθορίζει τις απαιτήσεις που πρέπει να ακολουθούνται για την παράδοση, το περιεχόμενο των προγραμμάτων και τους ελέγχους αυτής της



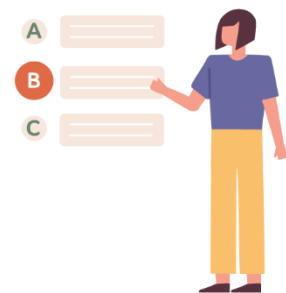
διαδικασίας, συμπεριλαμβανομένης της επαλήθευσης της αποτελεσματικότητας και της αποδοχής.



Αυτό είναι το πρότυπο που θα πρέπει να εφαρμόζεται κατά τον χαρακτηρισμό μιας υπηρεσίας χρηματοοικονομικής εκπαίδευσης (μεταξύ άλλων από δημόσιους φορείς) ή κατά την αξιολόγηση της χρηματοδότησης εκπαιδευτικών προγραμμάτων (π.χ. τομέας εμπορικού τύπου), της εκπαίδευσης (π.χ. προϊόντων ή υπηρεσιών σύγκρισης) ή για την αξιολόγηση της χρηματοδότησης εκπαιδευτικών προγραμμάτων. Ο χρηματοπιστωτικός και πιστωτικός τομέας, από την άλλη πλευρά, μπορεί να σκεφτεί τους εκπαιδευτικούς και τους συμβούλους να επιλέγουν μια διαδικασία σύμφωνα με το UNI 11402, επιτρέποντας μεγαλύτερο έλεγχο του δικτύου τόσο από εσωτερικούς (λειτουργία συμμόρφωσης) όσο και από εξωτερικούς φορείς, για παράδειγμα την CONSOB. Πρόκειται για ένα πρότυπο που επιτρέπει διάφορες μορφές βεβαίωσης συμμόρφωσης, επομένως οι οργανισμοί πιστοποίησης και διαπίστευσης μπορούν να το χρησιμοποιήσουν για να καθορίσουν ανεξάρτητα συστήματα πιστοποίησης τόσο για εταιρείες όσο και, κυρίως, για ιδιώτες.

Για τις επαγγελματικές ενώσεις, είναι το πρότυπο που πρέπει να χρησιμοποιείται για την πιστοποίηση των μελών τους ή για τη συμπερίληψη επαληθεύσιμων απαιτήσεων στους κώδικες δεοντολογίας τους.

Οι μεσαίες επιχειρήσεις μπορούν να ενσωματώσουν τη χρηματοοικονομική εκπαίδευση στην προσέγγισή τους για την εταιρική κοινωνική ευθύνη. Αυτό σίγουρα θα πρέπει να λαμβάνει υπόψη τα προσόντα των εκπαιδευτικών και τους δείκτες για την παρακολούθηση της αποτελεσματικότητας μέσω του UNI 11402, διασφαλίζοντας παράλληλα ότι η προσέγγιση είναι διαφανής και ήδη κοινή από όλους τους ενδιαφερόμενους φορείς (όπως ακριβώς προβλέπει το πρότυπο).



Η εφαρμογή του UNI 11402 ως οικονομικού προτύπου μπορεί να ενισχύσει σημαντικά την ευημερία των πολιτών εξοπλίζοντας τα άτομα με σημαντικές οικονομικές

γνώσεις και δεξιότητες. Αυτό διασφαλίζει τα συλλογικά συμφέροντα των πολιτών και τους δίνει τη δυνατότητα να λαμβάνουν προληπτικά μέτρα για την επίτευξη των στόχων της ζωής τους, όπως: ιδιοκτησία κατοικίας, οικονομική ετοιμότητα για απροσδόκητα έξοδα και εξοικονόμηση πόρων για την εκπαίδευση των παιδιών τους. Το ολοκληρωμένο πλαίσιο του UNI 11402 περιλαμβάνει τη διάδοση πληροφοριών, εκπαιδευτικές πρωτοβουλίες και την παροχή αντικειμενικών συμβουλών, εξασφαλίζοντας μια ολιστική και ολοκληρωμένη εμπειρία χρηματοοικονομικής εκπαίδευσης.



Οι βασικοί παράγοντες επιτυχίας της υιοθέτησης του UNI 11402 έγκεινται στην τυποποίηση και την προσβασιμότητά του, η οποία εγγυάται συνέπεια και αξιοπιστία σε όλα τα προγράμματα χρηματοοικονομικής εκπαίδευσης, οικοδομώντας έτσι εμπιστοσύνη μεταξύ των συμμετεχόντων και των ενδιαφερομένων. Επιπλέον, οι μηχανισμοί διασφάλισης ποιότητας του προτύπου που αφορούν την παράδοση, το περιεχόμενο και την αποτελεσματικότητα διασφαλίζουν ότι τα προγράμματα χρηματοοικονομικής εκπαίδευσης που χρηματοδοτούνται από έργα Erasmus+ πληρούν τα κριτήρια αξιολόγησης της αποτελεσματικότητας που απαιτούνται για το έργο.

Επιπλέον, η προσαρμοστικότητα του προτύπου UNI 11402 επιτρέπει την εφαρμογή του από ένα ευρύ φάσμα οντοτήτων, συμπεριλαμβανομένων δημόσιων ιδρυμάτων, επαγγελματικών ενώσεων και μεσαίων επιχειρήσεων. Η ευελιξία επεκτείνει την προσβασιμότητα, καθιστώντας τη χρηματοοικονομική εκπαίδευση άμεσα διαθέσιμη σε ένα ευρύτερο κοινό και διευκολύνει την ενσωμάτωσή της σε διάφορες πρωτοβουλίες.

Οι ευκαιρίες πιστοποίησης και διαπίστευσης που παρέχονται από το πρότυπο παρέχουν περαιτέρω κίνητρα συμμετοχής και χρησιμεύουν ως αναγνώριση για οντότητες και άτομα που δεσμεύονται να προωθήσουν τη χρηματοοικονομική εκπαίδευση. Αυτή η παροχή κινήτρων επεκτείνει τον αντίκτυπο των χρηματοοικονομικών γνώσεων πέρα από το άμεσο πεδίο εφαρμογής των σχεδίων

Erasmus+. Επιπλέον, η δυνατότητά του για πιστοποίηση και διαπίστευση επιτρέπει να προσφέρει ανεξάρτητα συστήματα πιστοποίησης. Αυτό σημαίνει ότι τόσο οι εταιρείες όσο και τα άτομα μπορούν να λάβουν αναγνώριση για τη δέσμευσή τους στη χρηματοοικονομική εκπαίδευση.

Το UNI 11402 ενθαρρύνει τη διαφάνεια και τη συνεργασία μεταξύ των ενδιαφερομένων, διασφαλίζοντας την ευθυγράμμιση στις προσπάθειες για την προώθηση της χρηματοοικονομικής εκπαίδευσης. Αυτή η συνεργατική προσέγγιση προωθεί ένα συνεκτικό και αποτελεσματικό οικοσύστημα χρηματοοικονομικών γνώσεων, συμβάλλοντας σε μια ανθεκτική και οικονομικά ευαισθητοποιημένη κοινότητα, οδηγώντας τελικά σε βελτιωμένη συνολική ποιότητα ζωής για τους πολίτες που συμμετέχουν σε έργα Erasmus+.



Σύνδεσμος: <http://www.educatorefinanziario.it/default.asp?idC=1232>

### 2.3 Βουλγαρία

Σύμφωνα με τον ορισμό της Εθνικής Στρατηγικής για τον Χρηματοοικονομικό Αλφαριθμητισμό της Δημοκρατίας της Βουλγαρίας, ο χρηματοοικονομικός αλφαριθμητισμός εξαρτάται από τις χρηματοοικονομικές γνώσεις, την οικονομική συμπεριφορά και τις οικονομικές συμπεριφορές. Τα προαναφερθέντα είναι θέματα χρηματοοικονομικής εκπαίδευσης, χρηματοοικονομικής ένταξης και χρηματοοικονομικής προστασίας των καταναλωτών ως προτεραιότητα για την ψηφιακή και οικονομική ασφάλεια των ηλικιωμένων πολιτών στη Βουλγαρία.



Μια μεταγενέστερη έρευνα χρηματοοικονομικών γνώσεων που διεξήχθη παγκοσμίως το 2014 εκτίμησε ότι μόλις το 35% των ενηλίκων της Βουλγαρίας είναι οικονομικά εγγράμματοι, γεγονός που κατατάσσει τη Βουλγαρία στην 72η θέση από τις 144 χώρες που συμμετέχουν στην έρευνα. Η ακόλουθη μελέτη από το 2020 που διεξήχθη από τον εκπρόσωπο της Ένωσης

Βουλγάρων Ασφαλιστών δείχνει ότι τα αποτελέσματα επιβεβαιώνουν ότι ο ασφαλιστικός αλφαριθμητισμός είναι γενικά μη ικανοποιητικός, με μέσο όρο 53% όλων των ερωτήσεων να απαντώνται σωστά. Υπάρχουν έντονες διαφορές μεταξύ μεμονωμένων κοινωνικών ομάδων. Για παράδειγμα, το ποσοστό σωστής απάντησης για άτομα με τριτοβάθμια εκπαίδευση είναι 65% και το ποσοστό για άτομα με πρωτοβάθμια/κατώτερη εκπαίδευση είναι 29%.

Οι νέες τεχνολογίες δημιουργούν πρόσθετες προκλήσεις για την κοινωνική ομάδα των ηλικιωμένων, εκτός του ότι δεν είναι οικονομικά εγγράμματοι, δεν είναι επίσης ψηφιακά εγγράμματοι ή δεν διαθέτουν επαρκείς πόρους και ικανότητες για να επωφεληθούν από αυτές τις ευκαιρίες. Η ψηφιοποίηση των χρηματοπιστωτικών προϊόντων και υπηρεσιών απαιτεί βελτίωση των χρηματοοικονομικών γνώσεων των ηλικιωμένων. Είναι απαραίτητο να προσδιοριστούν και να προωθηθούν εκπαιδεύσεις που ενισχύουν τον ψηφιακό και χρηματοοικονομικό αλφαριθμητισμό των ηλικιωμένων, σύμφωνα με τα χαρακτηριστικά, τα πλεονεκτήματα, αλλά και τους πρόσθετους κινδύνους που συνδέονται με τις ψηφιακές υπηρεσίες και προϊόντα.

Με βάση τις καθορισμένες βασικές προτεραιότητες χαρτογραφημένες ομάδες-στόχους της Εθνικής Στρατηγικής, παρατίθενται οι ακόλουθες ειδικές ικανότητες:

- Γνώσεις και δεξιότητες για βραχυπρόθεσμη διαχείριση προσωπικών οικονομικών και οικονομικών.
- Έλεγχος: προϋπολογισμός και έλεγχος των εξόδων του νοικοκυριού, έγκαιρη εξυπηρέτηση των υποχρεώσεων, εύλογη εκτίμηση των δεσμεύσεων και των αγορών.
- Γνώσεις και δεξιότητες στη διαχείριση κινδύνων και την οικοδόμηση οικονομικής ανθεκτικότητας.
- Γνώσεις και δεξιότητες χρηματοοικονομικού σχεδιασμού μεσοπρόθεσμα και μακροπρόθεσμα: καθορισμός στόχων, αποταμίευση και επένδυση, μεταξύ άλλων με σκοπό την εξασφάλιση της περιόδου συνταξιοδότησης.
- Γνώσεις και δεξιότητες για τη συνετή χρήση χρηματοπιστωτικών προϊόντων και υπηρεσιών.



- Ευαισθητοποίηση σχετικά με τα χρηματοπιστωτικά προϊόντα και υπηρεσίες: γνώση της φύσης, των ευκαιριών και των κινδύνων που ενυπάρχουν στα αντίστοιχα προϊόντα και υπηρεσίες, ικανότητα συνειδητών επιλογών προϊόντων και υπηρεσιών κατάλληλων για τις ανάγκες.
- Ευαισθητοποίηση σχετικά με τα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις των καταναλωτών χρηματοπιστωτικών υπηρεσιών και τους μηχανισμούς προστασίας των δικαιωμάτων των καταναλωτών.
- Γνώσεις και δεξιότητες σχετικά με τη χρήση ψηφιακών τεχνολογιών για την αύξηση των χρηματοοικονομικών γνώσεων.

### **Πρωτοβουλίες που υποστηρίζουν ή καινοτομούν στον χρηματοοικονομικό αλφαριθμητισμό και την εκπαίδευση ενηλίκων στη Βουλγαρία**

#### **Παιδαγωγικές προσεγγίσεις «Μάθηση μέσα από την εμπειρία» και «Μάθηση μέσα από το παιχνίδι»**

Βασίζονται στις παιδαγωγικές προσεγγίσεις «Μάθηση μέσα από την εμπειρία» και «Μάθηση μέσα από το παιχνίδι» και αντιπροσωπεύουν μια σειρά δραστηριοτήτων – παιχνιδιών, εργαστηρίων, θεάτρου και άλλων.

Σύνδεσμος: [http://www.financialliteracy.eu/bg\\_BG/projects/wwwfinansizadecabg-resyrsen-saiit-za-inovativna-finansova-gramotnost-519.html](http://www.financialliteracy.eu/bg_BG/projects/wwwfinansizadecabg-resyrsen-saiit-za-inovativna-finansova-gramotnost-519.html)

Κάθε ομάδα θα αποτελείται από δύο άτομα από την ίδια οικογένεια, τα οποία θα έχουν την ευκαιρία να διαγωνιστούν για υποτροφία της DSK Bank ύψους 3.000 BGN για το επόμενο έτος. Για να υποβάλουν αίτηση, οι ομάδες πρέπει να εγγραφούν στον ιστότοπο του διαγωνισμού και να συμπληρώσουν μια διαδικτυακή δοκιμασία 20 ερωτήσεων. Οι 12 ομάδες με τον μέγιστο αριθμό σωστών απαντήσεων και τον καλύτερο χρόνο προκρίνονται στους ημιτελικούς. Οι τρεις πρώτες ομάδες από τους ημιτελικούς θα λάβουν μέρος στους τελικούς. Οι διαγωνιζόμενοι θα διαγωνιστούν μεταξύ τους σε αποκλεισμούς head-to-head απαντώντας σε ερωτήσεις που βαθμολογούνται με βάση τη δυσκολία και τη βαθμολογία.

Σύνδεσμος: [http://www.financialliteracy.eu/bg\\_BG/projects/natzionalna-finansiada-obrazovatelna-iniziativa-na-banka-dsk-za-povishavane-na-finansovata-gramotnost-na-mladite-hora-v-bulgariya-518.html](http://www.financialliteracy.eu/bg_BG/projects/natzionalna-finansiada-obrazovatelna-iniziativa-na-banka-dsk-za-povishavane-na-finansovata-gramotnost-na-mladite-hora-v-bulgariya-518.html)

### **Το έργο «Χρηματοοικονομικός Αλφαριθμητισμός στις Δημόσιες Βιβλιοθήκες»**

Το έργο «Χρηματοοικονομικός Αλφαριθμητισμός στις Δημόσιες Βιβλιοθήκες» οραματίζεται την ανάπτυξη ενός εκπαιδευτικού προγράμματος χρηματοοικονομικού αλφαριθμητισμού για ενήλικες, το οποίο μπορεί να εφαρμοστεί σε κάθε ενδιαφερόμενη βιβλιοθήκη από εκπαιδευμένο και πιστοποιημένο προσωπικό βιβλιοθήκης. Μέσω της εκπαιδευτικής εργαλειοθήκης, θα αντιμετωπιστεί το σοβαρό πρόβλημα του χαμηλού χρηματοοικονομικού αλφαριθμητισμού μιας σειράς κοινωνικών ομάδων.

Σύνδεσμος: [http://www.financialliteracy.eu/bg\\_BG/projects/proekt-finansova-gramotnost-v-obshtestvenite-biblioteki-516.html](http://www.financialliteracy.eu/bg_BG/projects/proekt-finansova-gramotnost-v-obshtestvenite-biblioteki-516.html)

### **Επίσημοι φορείς της Βουλγαρίας που καθοδηγούν την υιοθέτηση του Χρηματοοικονομικού Αλφαριθμητισμού σε ηλικιωμένους**

#### **Ίδρυμα Πρωτοβουλίας Χρηματοοικονομικού Αλφαριθμητισμού**

Οι κύριες κατευθύνσεις της δραστηριότητας του ιδρύματος περιλαμβάνουν την ανάπτυξη καινοτόμων προγραμμάτων και διαδικτυακών εργαλείων για διαφορετικές ομάδες-στόχους, την προετοιμασία αναλύσεων και μελετών στον τομέα του χρηματοοικονομικού αλφαριθμητισμού και άλλων.

Σύνδεσμος: <http://www.financialliteracy.eu/>

#### **Ίδρυμα "Παγκόσμιες Βιβλιοθήκες - Βουλγαρία"**

Το Ίδρυμα Παγκόσμιων Βιβλιοθηκών στη Βουλγαρία έχει ως αποστολή να υποστηρίξει την ένταξη των Βουλγάρων πολιτών στην παγκόσμια κοινωνία της πληροφορίας, να βελτιώσει την ποιότητα ζωής τους και να προωθήσει τη συμμετοχή των πολιτών. Μοιράζεται τη σημασία της έννοιας της δια βίου μάθησης όπου η βιβλιοθήκη είναι ένας φυσικός χώρος πρόσβασης στην πληροφορία, τη γνώση και τον πολιτισμό για όλους. Από το 2013, έχουν χρησιμοποιηθεί δύο κύριες προσεγγίσεις στο θέμα του χρηματοοικονομικού αλφαριθμητισμού - ανάπτυξη έργων στο πλαίσιο του προγράμματος Erasmus+ για πληροφορίες και χρηματοοικονομικές γνώσεις και χρηματοδότηση έργων βιβλιοθηκών δικτύου για αυτά τα θέματα.

Σύνδεσμος: <https://www.glbulgaria.bg/>

## **Βουλγαρικές καλές πρακτικές σχετικά με τον χρηματοοικονομικό αλφαριθμητισμό και την εκπαίδευση ενηλίκων**

### **Σεμινάριο "5 βήματα προς την οικονομική ελευθερία"**

Το σεμινάριο καλύπτει ποικίλους τομείς όπως η διαχείριση προσωπικών προϋπολογισμών, η καταναλωτική πίστη και τα πιστωτικά προϊόντα, η αποταμίευση και οι επενδύσεις με έμφαση στις επενδύσεις για αρχάριους, η παροχή συντάξεων, η διαχείριση κινδύνων και η ασφάλιση. Έμφαση δίνεται επίσης στα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις ως χρήστες χρηματοοικονομικών προϊόντων και υπηρεσιών. Η εκπαίδευση έχει σχεδιαστεί για να τροποποιείται ανάλογα με τις ανάγκες του κοινού, τόσο σε θεματική έμφαση όσο και σε διάρκεια.

### **3. Βάση δεδομένων ικανοτήτων**

Εκτός από την εκτεταμένη έρευνα γραφείου σε όλες τις χώρες, οι εταίροι διεξήγαγαν επίσης μία έρευνα πεδίου στοχευμένη στις βασικές πτυχές και την ομάδα-στόχου του έργου, συμπεριλαμβανομένων ενηλίκων ηλικίας 55+, εργαζομένων στον τομέα των ενηλίκων, αλλά και εκπαιδευτών ενηλίκων, καθώς και εμπειρογνομόνων που εστιάζουν σε θέματα χρηματοοικονομικού αλφαριθμητισμού ενηλίκων στην Ευρώπη.



Μέσω της έρευνας πεδίου, οι εταίροι τόνισαν την ποικιλομορφία στους τομείς και τα δημογραφικά στοιχεία για να εξασφαλίσουν ένα ευρύ δίκτυο πληροφοριών, αλλά και να δώσουν προτεραιότητα στη σημασία της γνώμης των ενηλίκων για την ανάπτυξη και την επιτυχία του έργου UpSenior .





Οι απαντήσεις που συγκεντρώθηκαν προέρχονται από ένα ευρύ φάσμα 60 συμμετεχόντων (30 ανά χώρα) από διάφορες ηλικιακές ομάδες, με τη συντριπτική πλειοψηφία αυτών να είναι ηλικίας 55+. Οι περισσότεροι δήλωσαν ότι δεν διέθεταν γνώσεις σε θέματα χρηματοοικονομικού αλφαριθμητισμού.

Συγχρόνως, αξιολόγησαν τις διαθέσιμες βασικές ικανότητες που σχετίζονται με τον χρηματοοικονομικό αλφαριθμητισμό και την εκπαίδευση ενηλίκων, οι οποίες στη συνέχεια, σταθμίστηκαν έναντι της εκτεταμένης έρευνας των εταίρων, οδηγώντας στην τελική επιλογή των ακόλουθων 6 ικανοτήτων. Από αυτές τις επιλεγμένες ικανότητες, αναπτύχθηκε το Πλαίσιο Ικανοτήτων του UpSenior για την ενίσχυση των δεξιοτήτων χρηματοοικονομικού αλφαριθμητισμού των ηλικιωμένων, το οποίο θα χρησιμεύσει αργότερα ως βάση για την εμπειρία ηλεκτρονικής μάθησης του έργου.

### 3.1 Η έννοια του χρηματοοικονομικού αλφαριθμητισμού

<b>Ικανότητα</b>	
<b>Δήλωση επάρκειας</b>	Ο χρηματοοικονομικός αλφαριθμητισμός έχει να κάνει με το να γνωρίζετε πώς να χειρίζεστε τα χρήματά σας με σύνεση. Σημαίνει να μάθετε τα βασικά του προϋπολογισμού, της αποταμίευσης, της επένδυσης και να κάνετε έξυπνες οικονομικές επιλογές για να βεβαιωθείτε ότι είστε οικονομικά ασφαλείς. Είναι σαν να έχετε τα κλειδιά για να διαχειριστείτε με σιγουριά τα οικονομικά σας στο σημερινό περίπλοκο οικονομικό τοπίο, βοηθώντας σας να αισθάνεστε πιο ανεξάρτητοι και ασφαλείς στις οικονομικές σας αποφάσεις
<b>Μαθησιακά Αποτελέσματα</b>	
<b>Γνώσεις</b>	Στην ικανότητα "η έννοια του χρηματοοικονομικού αλφαριθμητισμού" για ηλικιωμένους χαμηλής ειδίκευσης, οι γνώσεις που εμπλέκονται περιλαμβάνουν την κατανόηση των βασικών εννοιών της διαχείρισης χρημάτων, όπως ο προϋπολογισμός, η αποταμίευση και η σημασία του οικονομικού σχεδιασμού. Περιλαμβάνει επίσης την αναγνώριση της σημασίας της λήψης τεκμηριωμένων οικονομικών αποφάσεων και των πιθανών συνεπειών των οικονομικών επιλογών. Αυτή η ικανότητα στοχεύει στην ενδυνάμωση των ηλικιωμένων





	<p>χαμηλής ειδίκευσης με θεμελιώδεις γνώσεις για να πλοηγηθούν στα οικονομικά τους και να βελτιώσουν την οικονομική τους ευημερία.</p>
<b>Δεξιότητες</b>	<p>Οι δεξιότητες που απαιτούνται περιλαμβάνουν τόσο σκληρές όσο και μαλακές δεξιότητες. Οι σκληρές δεξιότητες περιλαμβάνουν βασικές αριθμητικές και οικονομικές δεξιότητες, όπως ο προϋπολογισμός, ο υπολογισμός των τόκων και η κατανόηση των οικονομικών όρων. Οι μαλακές δεξιότητες περιλαμβάνουν κριτική σκέψη, λήψη αποφάσεων και αποτελεσματική επικοινωνία για να κάνετε σωστές οικονομικές επιλογές, να θέσετε οικονομικούς στόχους και να χειριστείτε τα χρήματα με αυτοπεποίθηση. Αυτή η ικανότητα έχει ως στόχο να εξοπλίσει τους ηλικιωμένους χαμηλής ειδίκευσης με τις πρακτικές και γνωστικές ικανότητες που απαιτούνται για την αποτελεσματική διαχείριση των οικονομικών τους.</p>
<b>Στάσεις και αξίες</b>	<p>Στην ικανότητα "η έννοια του χρηματοοικονομικού αλφαριθμητισμού" για ηλικιωμένους χαμηλής ειδίκευσης, η ανάπτυξη θετικών στάσεων και αξιών είναι ζωτικής σημασίας. Αυτό περιλαμβάνει την καλλιέργεια ενός αισθήματος ευθύνης και πειθαρχίας για τη διαχείριση των οικονομικών κάποιου, την εκτίμηση της σημασίας της μακροπρόθεσμης οικονομικής ασφάλειας και την υιοθέτηση της ιδέας ότι η συνεχής μάθηση και προσαρμογή είναι απαραίτητες για την οικονομική ευημερία. Ο στόχος είναι να ενσταλάξει στους ηλικιωμένους χαμηλής ειδίκευσης μια προληπτική νοοτροπία που τους δίνει τη δυνατότητα να αναλάβουν τον έλεγχο του οικονομικού τους μέλλοντος και να λάβουν ενημερωμένες, συνετές αποφάσεις.</p>

### 3.2 Ηλεκτρονικές πληρωμές

<b>Ικανότητα</b>	
<b>Δήλωση επάρκειας</b>	<p>Οι ηλεκτρονικές πληρωμές περιλαμβάνουν τις γνώσεις και τις δεξιότητες που απαιτούνται για την ασφαλή και σίγουρη πραγματοποίηση συναλλαγών μέσω του διαδικτύου. Αυτή η ικανότητα καλύπτει την κατανόηση διαφόρων μεθόδων ηλεκτρονικής πληρωμής, την αναγνώριση πιθανών κινδύνων και την εκμάθηση του τρόπου προστασίας προσωπικών και οικονομικών πληροφοριών κατά τη χρήση ψηφιακών πλατφορμών. Με τον έλεγχο των ηλεκτρονικών πληρωμών, οι ηλικιωμένοι χαμηλής ειδίκευσης μπορούν να έχουν πρόσβαση σε έναν κόσμο βολικών χρηματοπιστωτικών υπηρεσιών και να διαχειρίζονται με ασφάλεια τα οικονομικά τους στην ψηφιακή εποχή.</p>



<b>Μαθησιακά Αποτελέσματα</b>	
<b>Γνώσεις</b>	<p>Στον τομέα των διαδικτυακών πληρωμών, οι ηλικιωμένοι πρέπει να κατανοήσουν τα πλεονεκτήματα διαφόρων ψηφιακών μεθόδων πληρωμής, όπως πιστωτικές κάρτες, ψηφιακά πορτοφόλια και διαδικτυακές τραπεζικές συναλλαγές. Είναι εξίσου σημαντικό να μάθετε πώς να διατηρείτε τα οικονομικά τους στοιχεία ασφαλή όταν πραγματοποιείτε διαδικτυακές συναλλαγές, κατανοώντας πράγματα όπως η κρυπτογράφηση και η προστασία με κωδικό πρόσβασης. Επιπλέον, θα πρέπει επίσης να γνωρίζουν τις κοινές απάτες ηλεκτρονικών πληρωμών, γεγονός που βοηθά να διασφαλιστεί ότι μπορούν να χρησιμοποιούν ψηφιακές πλατφόρμες πληρωμών με ασφάλεια και σιγουριά.</p>
<b>Δεξιότητες</b>	<p>Στην ικανότητα ηλεκτρονικών πληρωμών, είναι απαραίτητος ένας συνδυασμός σκληρών και μαλακών δεξιοτήτων. Οι σκληρές δεξιότητες περιλαμβάνουν την ικανότητα πλοήγησης σε πλατφόρμες ψηφιακών πληρωμών, την πραγματοποίηση ασφαλών διαδικτυακών συναλλαγών και την κατανόηση των τεχνικών πτυχών της χρήσης μεθόδων πληρωμής όπως πιστωτικές κάρτες και ηλεκτρονικές τραπεζικές συναλλαγές. Οι μαλακές δεξιότητες περιλαμβάνουν κριτική σκέψη, προσοχή στη λεπτομέρεια και προσεκτική προσέγγιση, επιτρέποντας στους ηλικιωμένους να κάνουν ενημερωμένες επιλογές, να αναγνωρίζουν πιθανούς κινδύνους και να ασκούν ασφαλή διαδικτυακή οικονομική συμπεριφορά. Αυτή η ικανότητα στοχεύει να εξοπλίσει τους ηλικιωμένους χαμηλής ειδίκευσης τόσο με την τεχνική επάρκεια όσο και με τη στοχαστική νοσοτροπία που απαιτείται για την ασφαλή διαχείριση των οικονομικών τους στον ψηφιακό κόσμο.</p>
<b>Στάσεις και αξίες</b>	<p>Στο πλαίσιο των «ηλεκτρονικών πληρωμών» για τους ηλικιωμένους, η καλλιέργεια συγκεκριμένων στάσεων και αξιών αποκτά ύψιστη σημασία. Αυτό συνεπάγεται την υιοθέτηση μιας προσεκτικής και συνετής διάθεσης κατά τη διεξαγωγή διαδικτυακών οικονομικών συναλλαγών, δίνοντας προτεραιότητα στην ιερότητα των προσωπικών και οικονομικών πληροφοριών κάποιου. Επιπλέον, πρέπει να αγκαλιαστεί ένα ήθος συνεχούς μάθησης και προσαρμοστικότητας στο συνεχώς εξελισσόμενο ψηφιακό τοπίο. Κατά συνέπεια, ο στόχος είναι να ενσταλάξει στους ηλικιωμένους χαμηλής ειδίκευσης μια προληπτική και προσεκτική προσέγγιση στις ηλεκτρονικές πληρωμές, διασφαλίζοντας τόσο την οικονομική τους ασφάλεια όσο και τη συνάφειά τους σε έναν ολοένα και πιο ψηφιακό οικονομικό τομέα.</p>

### 3.3 Κατάρτιση προϋπολογισμού και χρηματοοικονομική διαχείριση

<b>Ικανότητα</b>	
<b>Δήλωση επάρκειας</b>	<p>Η ικανότητα στον προϋπολογισμό και τη χρηματοοικονομική διαχείριση περιλαμβάνει μια θεμελιώδη γνώση των βασικών οικονομικών στοιχείων, της δημιουργίας προϋπολογισμού και των οικονομικών παραγόντων, παράλληλα με την εξοικείωση με τη διαχείριση χρέους, τις αποταμιεύσεις, τις επενδύσεις και τον φορολογικό σχεδιασμό. Η απόκτηση πρακτικών δεξιοτήτων περιλαμβάνει τη δημιουργία και την αποτελεσματική διαχείριση προϋπολογισμών, την εφαρμογή στρατηγικών διαχείρισης δαπανών και χρέους και τη λήψη τεκμηριωμένων αποφάσεων σχετικά με τις αποταμιεύσεις και τις επενδύσεις. Επιπλέον, τα άτομα καλλιεργούν συγκεκριμένες στάσεις και αξίες, όπως η αποδοχή της οικονομικής ευθύνης, η προσαρμογή στις αλλαγές και η εκτίμηση της αποταμίευσης. Επιπλέον, ο προσανατολισμός στο στόχο, η επίγνωση του κινδύνου, το άνοιγμα στη μάθηση και η ηθική οικονομική συμπεριφορά συμβάλλουν σε μια ολιστική προσέγγιση.</p>
<b>Μαθησιακά Αποτελέσματα</b>	
<b>Γνώσεις</b>	<ul style="list-style-type: none"> <li>• Κατανόηση των βασικών οικονομικών στοιχείων (ορισμός και σημασία του προϋπολογισμού, επισκόπηση εσόδων, εξόδων και αποταμιεύσεων).</li> <li>• Πώς να δημιουργήσετε έναν προσωπικό ή οικιακό προϋπολογισμό (εντοπισμός και κατηγοριοποίηση πηγών εισοδήματος, παρακολούθηση και κατηγοριοποίηση εξόδων).</li> <li>• Εξοικείωση με τα βασικά του συνταξιοδοτικού προγραμματισμού.</li> <li>• Κατανόηση των οικονομικών παραγόντων που επηρεάζουν τα προσωπικά οικονομικά (πληθωρισμός, επιτόκια, φόρος εισοδήματος).</li> </ul>
<b>Δεξιότητες</b>	<ul style="list-style-type: none"> <li>• Δεξιότητες προϋπολογισμού (Δημιουργία και διατήρηση προσωπικού ή οικιακού προϋπολογισμού. Κατανομή εσόδων σε διάφορες κατηγορίες εξόδων.)</li> <li>• Αποταμίευση και Επενδύσεις (Καθορισμός και προσπάθεια επίτευξης στόχων αποταμίευσης. Κατανόηση βασικών επενδυτικών εννοιών.)</li> <li>• Χρήση χρηματοοικονομικών εργαλείων (Χρήση οικονομικών εφαρμογών και εργαλείων για τον προϋπολογισμό και την παρακολούθηση εξόδων. Αποτελεσματική χρήση διαδικτυακών πόρων για οικονομική διαχείριση.)</li> <li>• Συμπεριφορικές δεξιότητες χρηματοδότησης (Ανάπτυξη υγιών οικονομικών συνηθειών και στάσεων. Αντιμετώπιση κοινών παγίδων στην προσωπική χρηματοδότηση.)</li> <li>• Οικονομική επίγνωση (Κατανόηση του τρόπου με τον οποίο οι οικονομικοί παράγοντες επηρεάζουν τα προσωπικά οικονομικά.)</li> </ul>



Στάσεις και αξίες	<ul style="list-style-type: none"><li>• Οικονομική Ευθύνη (Λήψη τεκμηριωμένων και υπεύθυνων αποφάσεων.)</li><li>• Μακροπρόθεσμη σκέψη (Ιεράρχηση μακροπρόθεσμων στόχων έναντι βραχυπρόθεσμων επιθυμιών.)</li><li>• Προσαρμοστικότητα (Προσαρμογή οικονομικών σχεδίων στις μεταβαλλόμενες συνθήκες.)</li><li>• Νοοτροπία αποταμίευσης (Αποτίμηση της αποταμίευσης για μελλοντικές ανάγκες και στόχους.)</li><li>• Επίγνωση κινδύνου (Κατανόηση και διαχείριση οικονομικών κινδύνων.)</li><li>• Οικονομική ενδυνάμωση (Προώθηση του ελέγχου και της ενδυνάμωσης των οικονομικών.)</li></ul>
-------------------	---

### 3.4 Τραπεζικές εργασίες και ψηφιακές δεξιότητες

<b>Ικανότητα</b>	
<b>Δήλωση επάρκειας</b>	<p>Η ικανότητα στις τραπεζικές εργασίες και τις ψηφιακές δεξιότητες αντιπροσωπεύει μια πολύπλευρη κατανόηση που συνδυάζει τους τομείς της χρηματοοικονομικής τεχνολογίας και των επιχειρησιακών διαδικασιών στο τοπίο του τραπεζικού τομέα. Αυτή η τεχνογνωσία εκτείνεται σε ένα συνεχές από τις παραδοσιακές τραπεζικές πρακτικές έως την πρώτη γραμμή των αναδυόμενων ψηφιακών καινοτομιών. Περιλαμβάνει μια ολοκληρωμένη κατανόηση της πλοήγησης και της αξιοποίησης ψηφιακών τραπεζικών εργαλείων με ευχέρεια και αποτελεσματικότητα, που περιλαμβάνει διάφορες πτυχές όπως η επεξεργασία συναλλαγών, η κανονιστική συμμόρφωση και τα ισχυρά μέτρα ασφαλείας.</p>
<b>Μαθησιακά Αποτελέσματα</b>	
<b>Γνώσεις</b>	<ul style="list-style-type: none"><li>• Πώς να χρησιμοποιήσετε υπολογιστές, tablet ή smartphone για τραπεζικούς σκοπούς.</li><li>• Κατανόηση βασικών εργαλείων ψηφιακής τραπεζικής, εστιάζοντας σε βασικές λειτουργίες όπως η πρόσβαση σε online λογαριασμούς, οι πληρωμές λογαριασμών και η βασική πλοήγηση τραπεζικών εφαρμογών ή ιστότοπων.</li><li>• Ευαισθητοποίηση σχετικά με τα μέτρα ασφαλείας στο διαδίκτυο, τις απάτες ηλεκτρονικού ψαρέματος (phishing) και τις ασφαλείς πρακτικές κατά τη διεξαγωγή οικονομικών συναλλαγών στο διαδίκτυο.</li></ul>
<b>Δεξιότητες</b>	<ul style="list-style-type: none"><li>• Εξοικείωση με τραπεζική ορολογία και λειτουργίες.</li><li>• Επάρκεια στη χρήση διαδικτυακών τραπεζικών πλατφορμών.</li><li>• Γνώση εφαρμογών mobile banking.</li></ul>



	<ul style="list-style-type: none"><li>• Κατανόηση των συστημάτων ψηφιακών πληρωμών.</li><li>• Γνώση των κανονισμών απορρήτου και προστασίας δεδομένων.</li></ul>
Στάσεις και αξίες	<ul style="list-style-type: none"><li>• Υιοθέτηση μιας σταδιακής προσέγγισης στην εκμάθηση νέων τεχνολογιών, προωθώντας μια προσαρμόσιμη νοοτροπία.</li><li>• Αίσθημα ασφάλειας και εμπιστοσύνης στις τραπεζικές αλληλεπιδράσεις.</li><li>• Προώθηση ενός αισθήματος ανεξαρτησίας και ελέγχου των οικονομικών.</li><li>• Ενίσχυση του ψηφιακού γραμματισμού και της τραπεζικής γνώσης.</li><li>• Ενθάρρυνση νοοτροπίας συνεχούς μάθησης και ανάπτυξης.</li></ul>

### 3.5 Συνταξιοδότηση

<b>Ικανότητα</b>	
Δήλωση επάρκειας	Η κατανόηση των βασικών στοιχείων της συνταξιοδότησης είναι ζωτικής σημασίας για τον οικονομικό προγραμματισμό και την εξασφάλιση μιας άνετης συνταξιοδότησης. Ορισμένες βασικές έννοιες που σχετίζονται με τις συντάξεις: η ηλικία συνταξιοδότησης, τα κρατικά συνταξιοδοτικά δικαιώματα, οι ατομικοί λογαριασμοί συνταξιοδότησης (IRAs), τα ιδιωτικά συνταξιοδοτικά ταμεία.
<b>Μαθησιακά Αποτελέσματα</b>	
Γνώσεις	<ul style="list-style-type: none"><li>• Νομικές και κανονιστικές γνώσεις (Ενημέρωση σχετικά με τις νομικές και κανονιστικές πτυχές του συνταξιοδοτικού προγραμματισμού για τη διασφάλιση της συμμόρφωσης και την παροχή συμβουλών.)</li><li>• Γνώσεις σχετικά με το συνταξιοδοτικό πρόγραμμα και τον υπολογισμό της εκτιμώμενης εισφοράς κατά τη διάρκεια του εργασιακού βίου.</li><li>• Γνώση της αξιοπιστίας και της επιλεξιμότητας των ιδιωτικών συνταξιοδοτικών ταμείων σύμφωνα με τους εθνικούς κανονισμούς.</li></ul>
Δεξιότητες	<ul style="list-style-type: none"><li>• Δεξιότητες χρηματοοικονομικού σχεδιασμού (Κατανόηση των αρχών του προϋπολογισμού, της αποταμίευσης και της επένδυσης για μακροπρόθεσμους οικονομικούς στόχους, με έμφαση στη συνταξιοδότηση.)</li><li>• Φορολογικός Σχεδιασμός (Στρατηγικές για τις φορολογικές επιπτώσεις διαφορετικών λογαριασμών συνταξιοδότησης και επενδυτικών επιλογών και ανάπτυξη στρατηγικών για την ελαχιστοποίηση των φορολογικών υποχρεώσεων κατά τη συνταξιοδότηση.)</li></ul>



	<ul style="list-style-type: none"><li>• Νομικές και κανονιστικές γνώσεις (Ενημέρωση σχετικά με τις νομικές και κανονιστικές πτυχές του συνταξιοδοτικού προγραμματισμού για τη διασφάλιση της συμμόρφωσης και την παροχή ακριβών συμβουλών)</li></ul>
Στάσεις και αξίες	<ul style="list-style-type: none"><li>• Χρηματοοικονομική ασφάλεια (η γνώση του συνταξιοδοτικού συστήματος επιτρέπει τη λήψη τεκμηριωμένων αποφάσεων σχετικά με την αποταμίευση, την επένδυση και τον προγραμματισμό για συνταξιοδότηση, οδηγώντας σε μεγαλύτερη οικονομική ασφάλεια κατά τα επόμενα χρόνια)</li><li>• Διαχείριση κινδύνων (η συνειδητοποίηση των κινδύνων που σχετίζονται με τη συνταξιοδότηση, όπως η αστάθεια της αγοράς, ο πληθωρισμός και ο κίνδυνος μακροζωίας, βοηθά στην εφαρμογή στρατηγικών διαχείρισης κινδύνου και στη λήψη κατάλληλων επενδυτικών επιλογών για τη διασφάλιση των συνταξιοδοτικών ταμείων)</li><li>• Μακροπρόθεσμη οικονομική ευεξία (η γνώση του συνταξιοδοτικού συστήματος συμβάλλει στη συνολική οικονομική ευεξία ενθαρρύνοντας μια ολιστική προσέγγιση στον οικονομικό σχεδιασμό, λαμβάνοντας υπόψη τόσο τους βραχυπρόθεσμους όσο και τους μακροπρόθεσμους στόχους, ενώ προωθεί την υπεύθυνη οικονομική συμπεριφορά καθ' όλη τη διάρκεια της ζωής κάποιου)</li><li>• Διαγενεακή υποστήριξη (η καλά σχεδιασμένη και πραγματοποιημένη συνταξιοδότηση προσφέρει σταθερότητα και στήριξη σε παιδιά και εγγόνια)</li></ul>

### 3.6 Χρηματοοικονομική ασφάλεια

<b>Ικανότητα</b>	
Δήλωση επάρκειας	Η οικονομική ασφάλεια είναι η δυνατότητα να αντέξετε οικονομικά τα μηνιαία έξοδα, να ζήσετε άνετα με το τρέχον εισόδημα και να εξοικονομήσετε χρήματα για το μέλλον. Αυτή η ικανότητα καλύπτει στρατηγικές για την ύπαρξη επαρκών αποταμιεύσεων έκτακτης ανάγκης για την κάλυψη απρόβλεπτων δαπανών και την αποφυγή χρέους υψηλού επιτοκίου, όπως πιστωτικές κάρτες και προσωπικά δάνεια, που μπορούν να προκαλέσουν σημαντική οικονομική επιβάρυνση σε μεταγενέστερα στάδια.
<b>Μαθησιακά Αποτελέσματα</b>	

Γνώσεις	<ul style="list-style-type: none"> <li>• Γνώση σχετικά με τον τρόπο διατήρησης μίας κατάστασης οικονομικής ευημερίας.</li> <li>• Γνώση του τρόπου καθορισμού βραχυπρόθεσμων στόχων στο πλαίσιο της μακροπρόθεσμης χρηματοοικονομικής ασφάλειας.</li> <li>• Γνώση της Θεωρίας Υπολογισμένου Κινδύνου που εξασφαλίζει συνετές αποφάσεις μακροπρόθεσμα.</li> </ul>
Δεξιότητες	<ul style="list-style-type: none"> <li>• Δεξιότητες διαχείρισης προϋπολογισμού (σύγκριση καθαρού εισοδήματος με βασικά έξοδα όπως στέγαση, και λογαριασμοί)</li> <li>• Δεξιότητες για τη δημιουργία ταμείου έκτακτης ανάγκης (στρατηγικές για το χειρισμό ξαφνικής μείωσης εισοδήματος ή μεγάλων, επειγουσών δαπανών)</li> <li>• Δεξιότητες παρακολούθησης δαπανών</li> <li>• Δεξιότητες χειρισμού χρέους (χειρισμός καταναλωτικού χρέους υψηλού επιτοκίου, όπως πιστωτικές κάρτες και προσωπικά δάνεια για την αποφυγή οικονομικής επιβάρυνσης)</li> <li>• Δεξιότητες για τον καθορισμό μακροπρόθεσμων οικονομικών στόχων (μελλοντικοί στόχοι για την οικοδόμηση σταθερότητας και πλούτου)</li> </ul>
Στάσεις και αξίες	<ul style="list-style-type: none"> <li>• Οικονομική αξιοπιστία</li> <li>• Νοοτροπία αποταμίευσης</li> <li>• Μακροπρόθεσμη προοπτική</li> </ul>

## 4. Συμπεράσματα

Το έργο UpSenior αποτελεί απόδειξη της ανάγκης για στοχευμένη εκπαίδευση και κατάρτιση στον τομέα των οικονομικών, ιδιαίτερα για τον ηλικιωμένο πληθυσμό που αντιμετωπίζει χαμηλά και περιορισμένα επίπεδα χρηματοοικονομικού αλφαριθμητισμού. Κεντρικό στοιχείο της αποστολής του έργου είναι η ανάπτυξη του Πλαισίου Ικανοτήτων, που χρησιμεύει ως σχέδιο για την απόκτηση βασικών γνώσεων και δεξιοτήτων ζωτικής σημασίας για την πλοήγηση στον σύγχρονο οικονομικό κόσμο. Το πλαίσιο αυτό στοχεύει στην ενδυνάμωση των ηλικιωμένων, εξοπλίζοντάς τους με

πρακτικές δεξιότητες στην οικονομική τεκμηρίωση, τις ηλεκτρονικές πληρωμές, τις τραπεζικές εργασίες και τη φορολογική χρέωση.

Η συλλογική προσπάθεια επεκτείνεται στην ευθυγράμμιση του πλαισίου ικανοτήτων με τα υφιστάμενα εθνικά και ευρωπαϊκά μέσα και πλαίσια επαγγελματικών προσόντων. Αυτή η στρατηγική προσέγγιση όχι μόνο διασφαλίζει τη συνάφεια του έργου σε ευρύτερη κλίμακα, αλλά ανοίγει επίσης δρόμους για αναγνώριση τόσο σε τυπικά όσο και σε μη τυπικά μαθησιακά πλαίσια.



Το έργο UpSenior στοχεύει στην ενίσχυση της οικονομικής ασφάλειας των ηλικιωμένων πολιτών, προστατεύοντάς τους από πιθανές απειλές στο συνεχώς εξελισσόμενο οικονομικό τοπίο. Αντιμετωπίζοντας τις συγκεκριμένες ανάγκες αυτού του δημογραφικού πληθυσμού και προωθώντας τη διεθνή συνεργασία, το έργο συμβάλλει σε έναν πιο οικονομικά εγγράμματο και ανθεκτικό ηλικιωμένο πληθυσμό, προωθώντας ένα πιο ασφαλές μέλλον για αυτούς.



## 5. Πηγές

Canner, G., Dynan, K., & Passmore, W. Χρηματοοικονομικός αλφαριθμητισμός: Μια επισκόπηση της πρακτικής, της έρευνας και της πολιτικής.

Chaulagain, P. P. (2015). Συμβολή του χρηματοοικονομικού αλφαριθμητισμού στη συμπεριφορά. Εφημερίδα των οικονομικών και συμπεριφορικών μελετών, 7 (6 (J)), 61-71.

Didenko, I., Petrenko, K., & Pudlo, T. (2023). Ο ρόλος του χρηματοοικονομικού αλφαριθμητισμού στη διασφάλιση της οικονομικής ένταξης του πληθυσμού. Χρηματοπιστωτικές αγορές, ιδρύματα και κίνδυνοι, 7(2), 72-79.

Lusardi, A. (2006). Χρηματοοικονομικός αλφαριθμητισμός και χρηματοοικονομική εκπαίδευση: Επισκόπηση και επιπτώσεις πολιτικής. NFI Policy Brief, (2006-PB), 11.

Lusardi, A., & Alessie, P. J. (2012). Χρηματοοικονομικός αλφαριθμητισμός, συνταξιοδοτικός προγραμματισμός και πλούτος των νοικοκυριών. Η Οικονομική Εφημερίδα, 122 (560), 449-478.

Martin, M. (2007). Βιβλιογραφική ανασκόπηση σχετικά με την αποτελεσματικότητα της χρηματοοικονομικής εκπαίδευσης

Meghana D., S., & Sarala, K.Σ. (2020). Χρηματοοικονομικός αλφαριθμητισμός και προσωπική οικονομική διαχείριση - Μια ανασκόπηση των έργων του 21ου αιώνα.

UNI Ente Italiano di Normazione (2020). UNI 11402:2020 Educazione finanziaria del cittadino - Requisiti del servizio

UNI Ente Italiano di Normazione (2021). Rivista U&C n. 1 – Gennaio 2021 Van Rooij, M. C.

Vieira, E. Φ. Σ. (2012). Τι γνωρίζουμε για τον χρηματοοικονομικό αλφαριθμητισμό; Μια βιβλιογραφική ανασκόπηση. Marmara Journal of European Studies, 20 (2).

Klapper, Λ. (2015). Χρηματοοικονομικός αλφαριθμητισμός σε όλο τον κόσμο: Πληροφορίες από τις υπηρεσίες αξιολόγησης Standard & Poor's.

ΟΟΣΑ (2018). Κατευθυντήριες γραμμές πολιτικής INFE των G20/ΟΟΣΑ για την ψηφιοποίηση και τις χρηματοοικονομικές γνώσεις.

Εγχειρίδιο χρηματοοικονομικού αλφαριθμητισμού για την Ευρώπη. Ανακτήθηκε στις 05/09/2023 από <https://www.ebf.eu/wp-content/uploads/2021/01/EBF-Financial-Literacy-Playbook-for-Europe.pdf>

2011. Έκθεση Χώρας για την Εκπαίδευση Ενηλίκων στην Ελλάδα. Ανακτήθηκε στις 06/09/2023 από [https://eaea.org/wp-content/uploads/2018/01/greece\\_country-report-on-adult-education-in-greece.pdf](https://eaea.org/wp-content/uploads/2018/01/greece_country-report-on-adult-education-in-greece.pdf)

2022. Συνέδριο για την Οικονομική Εκπαίδευση στην Ελλάδα: ένας απολογισμός. Ανακτήθηκε στις 05/09/2023 από <https://kefim.org/imerida-gia-tin-oikonomiki-ekpaidefsi-stin-ellada-enas-apologismos/>

Ελληνική Ένωση Τραπεζών. Ανακτήθηκε στις 06/09/2023 από <https://www.hba.gr/En/hba>

Ελληνικό Ινστιτούτο Χρηματοοικονομικού Αλφαριθμητισμού (HFLL). Ανακτήθηκε στις 05/09/2023 από <https://www.gfli.gr/en/about-the-institute/>

Παγκόσμια Εβδομάδα Χρήματος. Ανακτήθηκε στις 06/09/2023 από <https://globalmoneyweek.org/countries/139-greece.html>

Εγχειρίδιο χρηματοοικονομικού αλφαριθμητισμού για την Ευρώπη. Πρόσβαση στις 16/09/2023 στις <https://www.ebf.eu/wp-content/uploads/2021/01/EBF-Financial-Literacy-Playbook-for-Europe.pdf>

Παγκόσμια Έρευνα Χρηματοοικονομικού Αλφαριθμητισμού.

[https://responsiblefinanceforum.org/wp-content/uploads/2015/12/2015-Finlit\\_paper\\_17\\_F3\\_SINGLES.pdf](https://responsiblefinanceforum.org/wp-content/uploads/2015/12/2015-Finlit_paper_17_F3_SINGLES.pdf).

Εθνική Στρατηγική για τον Χρηματοοικονομικό Αλφαριθμητισμό της Δημοκρατίας της Βουλγαρίας.

<https://www.minfin.bg/upload/46985/National+Strategy.pdf>